

Mora kommuns svar på promemorian - Gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott

Mora kommun har beretts tillfälle att svara på rubricerad promemoria från utbildningsdepartementet.

Sammanfattning

Promemorian innefattar en översyn som Utbildningsdepartementet genomfört av riks-idrottsgymnasier och nationellt godkända idrottsgymnasier. De förändringar som föreslås i skollagen (SL 2010:800) och gymnasieförordningen (2011:2039) och förordningen om statsbidrag till idrotten (1999:1177) syftar till att elitidrottande ungdomar ska kunna kombinera sin idrott tillsammans med gymnasiestudier.

Här nedan beskrivs de förslag till förändring som utredningen kommit fram till. Direkt efter förslagen finns en sammanfattning av synpunkter från Mora kommun.

4.1 Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riks-idrottsgymnasium och nationellt godkänd utbildning

En ny idrottsutbildning med specialidrott ska ersätta de två idrottsutbildningarna riks-idrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning. Den nya idrottsutbildningen ska benämnas för gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott och vara riksrekryterande. Ämnesplanen för specialidrott ska bara få tillämpas inom gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildningar med specialidrott.

Synpunkter

Förslaget lämnas utan synpunkter. Mora kommun har valt att ge synpunkter längre fram i yttrandet.

4.2 Det ska finnas nationella krav för att få vara en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott

En gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med special idrott ska godkännas om:

1. det finns ett nationellt intresse av att tillgodose
 - a) elitidrottens krav, och
 - b) behovet av att elever kan kombinera gymnasial utbildning och elitidrott,

2. huvudmannen har tillgång till den idrottsliga miljö som behövs för en ändamålsenlig utbildning med specialidrott,
3. utbildningen är av god kvalitet, och
4. huvudmannen kan visa att det finns förutsättningar för ett etablerat samarbete med ett specialidrottsförbund som är relevant för utbildningen.

Skolverket ska få meddela ytterligare föreskrifter om förutsättningarna för utbildningen.

Synpunkter

Mora kommun menar att det är otydligt vad som avses med "idrottslig miljö". Vidare ser kommunen att det finns risk för att specialförbunden har löpande krav på idrottsligmiljö som kräver satsningar av miljonbelopp av kommunen. Vart fjärde år får kommunen nya krav som ska uppfyllas för att få behålla RIG.

4.3 Bestämmelser om var ansökan ska lämnas

Synpunkter

Tillstyrkes

4.4 Skolverket beslutar om utbildningen efter förslag från Riksidrottsförbundet och yttrande från ett specialförbund

Efter yttrande med förslag från Sveriges Riksidrottsförbund, inklusive yttranden från de specialidrottsförbund som är relevanta för respektive utbildning, ska Statens skolverk besluta om var gymnasieutbildningar och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott får anordnas och om hur många platser dessa utbildningar får omfatta. Beslutet ska gälla för fyra antagningsomgångar.

Synpunkter

Specialidrottsförbunden får ett minskat inflytande över var utbildningen ska vara samt antal platser. Kommunerna kan ha satsat stora resurser på idrottsutbildningens miljö och eftersom skolan och specialidrottsförbundet har regelbundna träffar då utveckling hela tiden sker finns en risk att Skolverket och RF inte känner till utveckling av den idrottsliga miljön som har skett under lång tid i en kommun.

4.5 Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott

Ersättningen för gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ska bestå av två delar. En del ska avse kostnader för själva nationella programmet och en del ska avse merkostnader hänförliga till ämnet specialidrott. Kostnader

som inte är hänförliga till ämnet specialidrott ska lämnas med sedvanlig interkommunal ersättning, respektive bidrag till enskilda huvudmän. För enskilda huvudmän ska ersättning för merkostnader hänförliga till ämnet specialidrott benämnas merkostnadsbelopp och inte ingå i det s.k. grundbeloppet.

Statsbidrag ska betalas ut till samtliga offentliga eller enskilda huvudmän som anordnar gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott. Skolverket ska få meddela föreskrifter om interkommunal ersättning och om bidrag till enskilda huvudmän i fråga om merkostnader, i en riksprislista för ämnet specialidrott som ska vara gemensam för både enskilda och offentliga huvudmän.

Synpunkter

Mora kommun avstyrker förslagen om finansieringen och hänvisar till att det bör göras en översyn av vad de faktiska kostnaderna är för respektive idrottsutbildning, och där bör alla kostnader tas med för de kommuner som arrangerar idrottsutbildningar.

Finansieringen på riksidrottsutbildningar bör täckas så att hemkommunen endast betalar ersättning för de kostnader som är på en utbildning utan elitidrottssatsning och att resterande bör täckas via statligt stöd genom finansieringsprincipen. Flera kommuner som arrangerar idrottsutbildningar i dagsläget börjar få ett mycket svårt läge med finansieringen av utbildningarna. En viktig aspekt som utredningen inte alls belyser är de idrottsutbildningar som är fyra år där kommunerna inte får någon ersättning alls för det fjärde året vilket blir totalt ohållbart för de kommuner som genomför de utbildningarna. Statsbidraget bör ökas då elitidrott på internationell nivå är ett uppdrag som Riksidrottsförbundet har av staten.

En risk Mora kommun ser med förslaget är om gymnasiet inte tilldelas rätten att undervisa i ämnet specialidrott, (dagens RIG/NIU) kommer regionens lagidrottare söka sig till andra regioner samt att regionens idrottsutveckling för lagidrotter (ishockey och innebandy) utarmas. Skolan kommer inte att erhålla merkostnader om kommunen väljer att anordna lokalt idrottsgymnasium med ämnet idrott och hälsa specialisering. Detta innebär en fördyrning för kommunen och en regional utarmning av idrott.

4.6 Utbildningen ska vara avgiftsfri med undantag för den utrustning som behövs för elitidrotten.

Synpunkter

Tillstyrkes

4.7 Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval

Bestämmelser om behörighet och urval till det nationella program som den sökande ansökt till ska gälla. Därutöver föreslås kompletterande urvalsregler som innebär att vid urval ska hänsyn tas till den elitnivå som den sökande uppnått i sin ålderskategori i den aktuella specialidrotten. Om idrotten bedrivs könsuppdelat ska dock en sökande enbart jämföras med andra sökande av samma kön.

Den förordning som avser statsbidrag till idrottsutbildningarna ska kompletteras ur ett jämställdhetsperspektiv, så att statsbidrag ska lämnas för att skapa bättre möjligheter för elitsatsande ungdomar, kvinnor såväl som män, att kombinera sin idrottsutövning med gymnasieutbildning eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott.

Bedömning: Det finns inte skäl att i övrigt göra undantag från behörighets- och urvalsreglerna för antagning till nationella program i gymnasie- och gymnasiesärskolan.

Synpunkter

Tillstyrkes

4.8 Vissa kurser i idrott och hälsa behöver ses över i särskild ordning – specialidrott kan ses över i det kontinuerliga arbetet med styrdokument

Statens skolverk ska få i uppdrag att se över vissa kursplaner i ämnet idrott och hälsa, nämligen idrott och hälsa 1 – specialisering och idrott och hälsa 2 – specialisering samt kunskapskraven för nämnda kurser.

Bedömning: Statens skolverk bör se över ämnes- och kursplanerna i ämnet specialidrott i samband med sitt kontinuerliga arbete med att utveckla vissa styrdokument.

Synpunkter

Mora kommun ser det som mycket viktigt att ytterligare översyn av kursplanerna i Idrott och hälsa 1- specialisering och Idrott och hälsa 2 specialisering sker. Ämnet ska vara inriktat mot en vald idrott (specialisering). Mora kommun anser att det inte räcker med att ersätta nuvarande NIU/LIU med en eller ett par timmar i veckan med Idrott- och hälsaspecialisering.

4.9 Insatser behövs för att få fler legitimerade och behöriga lärare i specialidrott

Bedömning: Gymnastik- och idrottshögskolan bör, tillsammans med övriga lärosäten som anordnar

utbildning i ämnet specialidrott för blivande lärare, utveckla metoder för hur yrkesverksamma lärare i ämnet som saknar behörighet för legitimation kan nå detta genom bland annat validering av tidigare kunskaper och erfarenheter och i förekommande fall vissa ämnesspecifika kompletteringar. Syftet är att lärarna ska bli behöriga och kunna få legitimation i ämnet specialidrott.

Regeringen bör även överväga ytterligare åtgärder för att tillgodose behovet av lärare i ämnet specialidrott i samband med de åtgärder som behöver vidtas för att minska lärarbristen generellt.

Synpunkter

Tillstyrkes under förutsättning att kraven för utbildningen ska vara att den kan läsas på distans och att den ej överstiger 3 år på 50 %. Den validering som har gjorts av till exempel högskolan Dalarna, för att tränare med gedigen bakgrund inom idrotten ska kunna läsa till yrkeslärare har varit mycket bra. Nu är denna möjlighet är stängd efter 2019 då ämnet specialidrott kategoriserades som ett visst ämne istället för ett yrkesämne. Innan 2019 kunde yrkesverksamma läsa 90 högskolepoäng för att bli lärare i ämnet specialidrott. Detta var rimligt för en yrkesverksam tränare.

4.10 Utbildning på entreprenad i ämnet specialidrott bör även i fortsättningen bara tillåtas i undantagsfall när det medges av regeringen

Synpunkter

Lämnas utan synpunkter.

Utöver ovanstående synpunkter vill Mora kommun trycka på följande:

Mora kommun ser en risk med promemorian då likvärdigheten inte kan garanteras mellan de olika idrotternas tilldelning av ort och antal platser. Olikheterna mellan antalet sökande till NIU lagidrotter och RIG individuella idrotter är mycket stor (300 till hockeyns 14 platser, ca 30 till skidåkarnas 7). Idrotterna är vitt skilda och regionen har stort behov av både lagidrotter och individuella idrotter. Båda idrotterna har en stark tradition med hög kvalitet i regionen. Om tillexempel lagidrotterna blir av med statsbidraget och kommunala bidrag för elitidrott på gymnasiet, blir konsekvenserna för invånarna i regionen som är småstad och landsbygd mycket stora inom samhället i stort, bygden avfolkas på kompetenta ungdomar som söker sig till andra orter. Mora kommun håller inte med om att det sker en utökning av antalet platser för elitidrotten. Det blir en halvering från dagens ca 10 000 till ca 5 000 platser.

Mora kommun är väl insatt i forskning som visar på svårigheter att se vem som kommer att bli en framtida stjärna redan i 14–15 årsåldern.

Ytterligare en fråga som inte berörs i promemorian är ersättning för fjärde året för idrottseleverna. Denna kostnad borde också ingå i förslaget om ersättning från hemkommunen. Det är inte den kommun som bedriver utbildningen vars skattekollektiv som ska stå för dessa kostnader.

En synpunkt från Mora kommun är att frågan kring lagidrotternas elitidrottsutbildning behöver utredas ytterligare. Farhågan är utarmning av lagidrotterna utanför storstäderna om NIU med ämnet specialidrott försvinner. Detta trots förslaget om Idrott och hälsa specialisering mot vald idrott. Mora kommun bistår inte att NIU med ämnet specialidrott tas bort.

Kommunerna som bedriver verksamheten på Mora gymnasium är väldigt positiva och stolta över de idrottsprogram som bedrivs här, och ser det som viktigt att det finns specialidrottsprogram utspridda i landet. Men det måste samtidigt göras möjligt för mindre kommuner på landsbygden för att kunna bedriva dessa utan att skattekollektivet i kommunerna står för kostnaden.

Beslut

Mora kommun antar förslaget till svar på promemorian - Gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott.

Beslut fattat

Med stöd av fastställt reglemente/delegationsordning

För kommunstyrelsen

Anna Hed
Kommunstyrelsens ordförande